

Я. В. Верменич

Місто-герой

МІСТО-ГЕРОЙ – почесне звання, найвищий ступінь відзнаки для міст у СРСР, захисники яких виявили масовий героїзм, мужність і стійкість під час Другої світової війни. Термін «М.-Г.», що спонтанно з'явився 1942 на сторінках г. «Правда» і в публіцистиці, офіційно був закріплений 1 травня 1945 у Наказі № 20 Верхов. головнокомандувача Й. Сталіна, в якому йшлося про салют у М.-Г. Ленінграді (нині С.-Петербург), Сталінграді (нині м. Волгоград, РФ), Севастополі й Одесі. Безприкладна тривалість оборони цих міст (оборона Ленінграда тривала від 10 липня 1941 до 14 січня 1944, Сталінграда – від 17 липня до 18 листопада 1942, Севастополя – від 30 жовтня 1941 до 4 липня 1942, Одеси – від 10 серпня до 16 жовтня 1941) зірвала плани вермахту щодо т. зв. блискавич. війни, надовго затримала просування окупац. військ, створила сприятливі можливості для переформування сил рад. армії та переходу її в контрнаступ. На ознаменування подвигу військ і насел. цих міст указами Президії ВР СРСР від 22 грудня 1942 запроваджено медалі «За оборону Ленінграда», «За оборону Одеси», «За оборону Севастополя», «За оборону Сталінграда»; відповід. указами від 1 травня 1944 – медаль «За оборону Москви», від 21 червня 1961 – «За оборону Києва». Остан. указом Київ також нагородж. орденом Леніна і названий М.-Г. 8 травня 1965 на ознаменування 20-річчя перемоги Президія ВР СРСР затвердила Положення про почесне звання «М.-Г.» і нагороди, які вручали таким містам: орден Леніна, медаль «Золота Зірка» та Грамоту ВР СРСР. Того ж дня вийшло 5 указів Президії ВР СРСР про вручення нагород М.-Г. Ленінграду, Волгограду, Києву, Севастополю, Одесі. Ще 2-ма указами це звання присвоєно Москві, а почесне звання «фортеця-герой» – Брест. фортеці. 14 вересня 1973 почес. званням «М.-Г.» із врученням ордена Леніна і медалі «Золота Зірка» відзначено м. Керч (нині АР Крим) і Новоросійськ (РФ), 28 червня 1974 – Мінськ, 7 грудня 1976 – м. Тула, 6 травня 1985 – м. Мурманськ і Смоленськ (усі – РФ). У М.-Г. встановлювали обеліски із зображенням ордена Леніна, медалі «Золота Зірка» і тексту указу Президії ВР СРСР, на прапорі міста зображували орден Леніна та медаль «Золота Зірка». 1988 практику присвоєння звання «М.-Г.» припинено постановою Президії ВР СРСР.

Рекомендована література

1. Борисов Б. А. Подвиг Севастополя. Сф., 1959;
2. Максимов С. Н. Оборона Севастополя 1941–1942. Москва, 1959;

3. Одесса: Очерк истории города-героя. О., 1959;
4. Григорович Д. Ф. Киев – город-герой. Москва, 1962;
5. Акулов М. Р. Керчь – город-герой. Москва, 1980;
6. Мелков Л. Керчь. Москва, 1981;
7. Гармаш П. Е. Город-герой Севастополь. Сф., 2004.

Бібліографічний опис:

Місто-герой / Я. В. Верменич// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2019. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-67934>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).